

STUDII

ION ROSETTI-BĂLĂNESCU (1893-1971)

Mihai Bogdan IONESCU-LUPEANU*

Una dintre cele mai importante lucrări pentru civilişti din ultimul secol este *Tratatul de drept civil român*, publicat la editura „Națională” S. Ciornei, în anii 1928-1929 (ediția princeps) și care poartă semnăturile lui C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu și Al. Băicoianu.

Importanța lucrării a fost recunoscută la data apariției prin premiarea ei de către Academia Română cu Marele Premiu al Statului „Gheorghe Asachi” în anul 1930, după ce în prealabil, în anul 1929, Academia Română acordase *cea mai mare parte din premiul Adamache lucrărei valoroase a D-lui C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu și Al. Băicoianu: Tratat de Drept Civil Român publicat în 3 volume*¹, iar de către posteritate prin reeditarea ei după 1989.

Raportul prezentat Academiei Române pentru premiarea lucrărei „Tratat de Drept Civil scris de D-nii C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu și Al. Băicoianu, semnat de eminentul jurist Andrei Rădulescu, a fost publicat în paginile revistei *Dreptul*², singurele critici aduse lucrării fiind modalitatea de citare a surselor bibliografice în text, de natură a îngreuna citirea, unele inadvertențe față de *rezultatele noilor cercetări* în partea referitoare la *istoricul dreptului nostru civil, la drepturile soțului supraviețuitor, la împărțeala moștenitorilor, la ipotecă și privilegii și la alte materii*, precum și gustul personal al raportorului care ar fi preferat întrebuițarea mai mult a doctrinei românești și o subliniere a îmbunătățirilor codului civil de la 1864 față de codul civil francez ce-i servise drept model.

După cum menționa Dumitru Rădescu în *Nota asupra ediției* din 1998, *Tratatul de drept civil* se numără printre cele mai solicitate lucrări aflate în bibliotecile facultăților de drept, (...) puține sunt lucrările de drept civil ulterioare care să nu cuprindă referințe la „Tratat...” și, oarecum nedrept „Tratatul de drept civil” este numit deseori „Tratatul Hamangiu”, asta deoarece, credem noi, nu mulți acordă atenție și prefeței lui C. Hamangiu, care mărturisește pe de-o parte, *marele merit* al distinșilor săi colaboratori, domnii I. Rosetti-Bălănescu și Al. Băicoianu, (...) *cea mai mare parte a acestei lucrări este datorată muncii lor neobosite de aproape patru ani și spiritului lor pătrunzător de analiză și sinteză juridică*, iar pe de alta, că partea sa de colaborare este mai mică. Cu toate acestea dacă informațiile privitoare la Constantin Hamangiu nu lipsesc, nu același lucru se poate spune și despre co-autorii (în fapt, principalii autori) ai *Tratatului de Drept Civil Român*: I. Rosetti-Bălănescu și Al. Băicoianu.

Ion Rosetti-Bălănescu, fratele academicianului Alexandru Rosetti, se trăgea dintr-o familie în care studiul dreptului constituia o tradiție. Pe linie paternă, tatăl său, Petre Rosetti-Bălănescu (1868 – 1923), era licențiat al Facultății de Drept a Universității București și fusese judecător de pace și avocat în Baroul București³, bunicul – Neculai Rosetti-Bălănescu (1827 – 1884) absolvise Facultatea de Drept din Paris⁴, iar străbunicul – Petrache Rosetti-Bălănescu (1794 – 1874), cu studii în Rusia, condusese Departamentul de Justiție al Moldovei, funcție din care demisionase la 14 noiembrie 1833⁵. Pe linie maternă bunicul, C. C. Cornescu (1830 – 1900), autorul celebrei lucrări *Manualul Vânătorului* (1874) pentru care Alexandru Odobescu scrisese, ca prefață, *Pseudo-kynegeticos*, fusese magistrat vreme de 14 ani⁶.

Ion Rosetti-Bălănescu⁷ s-a născut în București, la 26 octombrie 1893 (act de naștere 6108 /27 octombrie 1893). A absolvit Liceul Gh. Lazăr din București, secțiunea clasică – modernă (diploma de absolvire 429 / 25.06.1912).

Încă din timpul liceului a manifestat interes pentru astronomie, ca dovadă fiind cele 6 articolele publicate, împreună cu vărul său, Constantin Rosetti-Bălănescu (1892-1994), în intervalul ianuarie 1911 – august 1912, în revista *Orion (revistă mensuală de astronomie)*, dintre care doar primele două în limba română⁸, celelalte în limba franceză⁹. Dintr-un fragment cu iz autobiografic din ultimul lor articol în revista *Orion* credem ca observațiile astronomice începuseră sau cel puțin deveniseră o obișnuință pentru ei începând cu anul 1909. Unul dintre materialele scrise în limba franceză – observațiile asupra planetei Venus – a atras atenția lui Joseph H. Elgie, membru al Societății Astronomice Regale din Anglia, care le-a dedicat un întreg articol în *The Yorkshire Weekly Post*¹⁰. În ședința din 25 noiembrie 1911 a Societății Astronomice Române „Flammarion”, cei doi tineri au făcut o comunicare *asupra rezultatului obținut cu fotografierea Pleiadelor*¹¹.

După ce revista *Orion* și-a încetat apariția, Constantin și Ion Rosetti-Bălănescu și-au continuat activitatea publicistică în *Ziarul Călătoriilor și al Științelor Populare* devenit, în noiembrie 1913, *Ziarul Științelor Populare și al Călătoriilor*. Am reușit identificarea a patru materiale pe teme de astronomie publicate, de către cei doi, în această ultimă publicație, la sfârșitul anului 1912 și începutul anului 1913¹².

Ulterior, în perioada 1913 – 1915, Ion Rosetti-Bălănescu va publica, ca unic autor, 16 materiale privitoare la observațiile sale astronomice¹³. Vărul său, Constantin Rosetti-Bălănescu, își va continua și el, până în anul 1916, activitatea publicistică în paginile *Ziarului Științelor Populare și al Călătoriilor*, însă singura colaborare dintre cei doi veri va consta în ilustrarea de către Ion Rosetti-Bălănescu a unui articol al celui dintâi. Acest tip de colaborare va fi reluat, patru decenii mai târziu, când lucrarea, în trei volume, *Păsările Vânătorului* (1956 – 1957) a lui Constantin Rosetti-Bălănescu, va fi ilustrată cu desenele în peniță, realizate după planșe foto, de vărul său, profesorul de drept proaspăt pensionat.

Tinerii sunt prezentați în nota *Doi amatori-astronomi*¹⁴, însoțită de câte o fotografie, executată în jurul anului 1912, la Câmpulung, în vreme ce fac o observație solară. În anul 1913 cei doi veri se găseau în lista persoanele care *au aderat la ideea înființării societății „Prietenii Științei”*¹⁵.

Poate amintirea lui Victor Anestin (1875 – 1918) și a unui articol intitulat *Astronomia și bibliotecile noastre*¹⁶ în care se spunea ca *cele câteva biblioteci publice din București se diosebesc de bibliotecile din orașele civilizate prin lipsa scrierilor astronomice (...), la Academie, la Fundațiunea Carol, vei găsi numai câteva scrieri astronomice și acelea cine știe cum s’au*

rătăcit pe acolo, l-au determinat pe Ion Rosetti-Bălănescu să își doneze biblioteca de astronomie sau cel puțin o parte a ei, Bibliotecii Central Universitare din București. În fondul de carte al susmenționatei biblioteci pot fi identificate 47 de volume de astronomie din această donație, conținând cărți în limbile engleză, franceză și germană, publicate între 1866 – 1913.

A studiat la Facultatea de Drept a Universității București luându-și licența în anul 1915 (diploma nr.7609/3 iulie 1915) și doctoratul în drept la Paris, în anul 1921 (diploma 239 / 2 aprilie 1921). A participat, ca voluntar, la cel de-al Doilea Război Balcanic, servind în Regimentul 10 Artilerie și ajungând până la gradul de sublocotenent. Primul Război Mondial, campania 1916 – 1918, în cadrul Regimentului 4 Obuziere. Înaintat la gradul de căpitan de rezervă la 1 septembrie 1917, s-a căsătorit, la 12 septembrie 1926, în comuna Hermeziu (Iași), cu Elena N. Miclescu cu care a avut doi copii¹⁷.

Avocat (1921 – 1930), deputat de Iași (1931), devine director general al Regiei Publice Comerciale a Loteriei Privilegiate de Stat pe Clase în decembrie 1931, funcție pe care o deținea încă în anul 1937¹⁸, dar pe care n-o mai îndeplinea în anul 1942, dat fiind că semnătura sa nu se mai regăsește pe biletele de loterie din acel an¹⁹ (ultimul bilet de loterie purtând semnătura sa, identificat de către noi, în volumul *Loteria Națională din România: o istorie ilustrată*, este valabil pentru tragerea din 15 februarie 1939²⁰). Raportat la evoluția sa ulterioară credem că mandatul său a încetat, cel mai târziu, în septembrie 1940, fiind greu de crezut că un personaj care ar fi servit într-o funcție publică Statul Național Legionar ar fi putut nu numai să evite încarcerarea dar să și rămână, după 1947, în câmpul muncii într-o poziție potrivită cu pregătirea sa.

A colaborat cu revista *Pandectele române* începând cu anul 1921. Anexăm o lista a materialelor publicate, singur sau în colaborare cu alte persoane, așa cum rezultă din indexul alfabetic al autorilor.

Îl regăsim, pe pagina de gardă a publicației, printre secretarii de redacție (1923 – 1924), redactori (1925 – 1930), iar apoi, începând cu anul 1931 și până la încetarea apariției revistei, printre principalii colaboratori ai acesteia.

Momentul la care Ion Rosetti-Bălănescu revine în avocatură este incert. În ceea ce ne privește, considerăm că, în mod eronat, Ion Rosetti-Bălănescu a fost menționat, pe pagina de gardă a revistei *Pandectele Române*, după 1931, cu titulatura de avocat; ne raportăm la funcția sa de director general al Regiei Publice Comerciale a Loteriei Privilegiate de Stat pe Clase coroborată cu informațiile oferite de *Agenda și Anuarul Magistraturii și Baroului 1936*²¹ care nu-l menționează ca avocat în nici unul dintre județele țării. De altfel, considerăm că mai aproape de adevăr cu privire la istoricul profesional al celor implicați în apariția *Pandectelor Române* sunt mențiunile din indexul alfabetic al autorilor (tabla de materii pe numele comentatorilor) care, spre exemplu, în anii 1936 – 1938, îl menționează doar cu titulatura de *doctor în drept din Paris*. În anii 1933, 1935, 1939 și 1940, Ion Rosetti-Bălănescu nu contribuie efectiv cu vreun material la apariția *Pandectelor Române*, prin urmare nu se regăsește în indexul alfabetic, iar din anul 1941 și până în anul 1948, perioadă în care își aduce, neîntrerupt, aportul la apariția revistei, figurează cu titulatura de avocat.

În anul 1938, se numără printre colaboratorii primului volum (*Statul*) din cele patru apărute ale *Enciclopediei României*, proiectată în șase volume, coordonată de Dimitrie Gusti. Mai precis, Ion Rosetti-Bălănescu, alături de Andrei Rădulescu, va elabora capitolul al VII-lea: *Legislația civilă*.

Spre finalul vieții profesionale active, Ion Rosetti-Bălănescu va desfășura activitate didactică. Prima mențiune a calității de conferențiar universitar am găsit-o în tabla de materii pe 1947 a Pandectelor Române redactată de avocatul M. T. Popovici. Fidel devisei familiei sale – *SERENO AUT NUBILO SOSPES (În senin ori în negură, teafăr)*²² – rămâne în învățământul universitar și după 1948, cu același grad academic, reușind să evite îndepărtarea din profesie. Este menționat²³ în documentele aflate în arhiva Universității București în luna aprilie a anului 1950 și este *pensionat probabil după această dată*²⁴.

În anii '50, Ion Rosetti-Bălănescu este *recuperat*, împreună cu alți eminenți juriști care, după 1947, nu-și mai puteau găsi un loc în avocatură, magistratură sau în mediul universitar, de către academicianul Andrei Rădulescu, în nou înființatul Colectiv pentru vechiul drept românesc. Se va număra printre membrii acestui colectiv care au contribuit efectiv la redactarea volumului *Pravilniceasca condică 1780 (ediție critică)*²⁵, precum și la o parte a lucrărilor necesare editării volumului *Codul Calimach (ediție critică)*²⁶. Postum pentru cei mai mulți dintre membrii colectivului, în anul 1991, va vedea lumina tiparului și *Chestionarul pentru adunarea obiceiurilor juridice ale poporului român*²⁷, lucrare la a cărei redactare își adusese aportul.

Leșirea onorabilă din scenă este confirmată de necrologul publicat, în anul 1971, în ziarul *România liberă*, care anunța *încetarea din viață a profesorului Ion Rosetti-Bălănescu*, trupul neînsufliețit fiind *depus la biserica Pitar Moș, unde se va oficia ceremonia religioasă, vineri, 7 mai, ora 16,30*²⁸. În urma consultării principalelor publicații de profil din epocă, în speță *Revista Română de Drept, Analele Universității București: Științe Juridice și Studii și Cercetări Juridice*, nu am putut identifica un necrolog al acestui reputat jurist care să ne arate ecourile dispariției sale în rândul lumii academice.

A primit de-a lungul vieții următoarele distincții²⁹: *Coroana României* în rang de cavaler (decret nr.65/9 ianuarie 1918), *Steaua României* în rang de ofițer (Decret nr.998 / 22 martie 1930), *Medalia comemorativă 1916 – 1918* cu baretele Ardeal, Oituz, Carpați, Mărășești (Decret nr.1774 / 7 iulie 1918), *Medalia Victoria* (Decret nr.3390 / 30 iulie 1921), *Meritul Cultural pentru Sport* clasa a II-a (Decret nr.1893 / 23 iunie 1933) și *Meritul Sanitar* clasa I-a (Brevet nr.4471 / 18 august 1933).

Volumele pe care-și regăsește semnătura, identificate de către noi, sunt: *Tratatul de drept civil român*, la care este coautor alături de C. Hamangiu și Al. Băicoianu (editura „Națională” S. Ciornei, București, 1928-1929, ediție princeps, reeditat în de editura All și All Beck, în 1996-1998, respectiv 2002), *Dreptul în general și noțiunile sale fundamentale: expunere introductivă la studiul dreptului* (editura Ziarului „Universul”, București, 1937), *Drept civil român*³⁰. *Studiu de doctrină și jurisprudență: Teoria generală a obligațiilor, probele, contractele speciale, garanțiile personale și reale*, coautor Al. Băicoianu, vol. II, (editura Socec et Co., București, 1943), *Drept civil român. Regimuri matrimoniale. Succesiuni. Donațiuni. Testamente.*, coautor Al. Băicoianu, vol. III, (Editura Socec & Co., S. A. R., București, 1947), *Principiile dreptului civil român*, coautori Ovid. Sachelarie și Nic. G. Nedelcu (Editura de Stat, București, 1947), *Curs de enciclopedia dreptului (anul I Licență)*(București, 1947 – 1948) și *Procedură Civilă și organizare judecătorească* (București, 1950 – 1951), coautor Ilie Stoienescu.

**Anexă: Materialele publicate de Ion Rosetti-Bălănescu (singur sau în colaborare) în
„Pandectele Române” potrivit Tabelor de materii pe ani ale publicației¹**

1921 – 1922

1. Captațiunea, sugestia etc. exercitate de un medic asupra testatorului poate atrage nulitatea testamentului?
2. În lipsă de texte precise, ce anume reguli cârmuesc darurile manuale? III.154

Daunele acordate în general de jurisprudență pe baza art.998 și urm. c.c. au ceva comun cu art.307 c.c. Care oprește cercetarea paternității? II 166

B. R. I².

Sub ce formă, poate face un usufruct, obiectul unei substituțiuni? III.65

Lând anume poate fi invocată pentru prima oară înaintea Casației, nulitatea unui apel? III.65

Când anume bagaje sunt înregistrate pentru a fi pornite cu un tren de și asemenea înregistrare era oprită de regulamente, proprietarul poate reclama daune în caz de pierdere? III.66

Este o cerere nouă în apel, motivul că nu s'a alocat femeii pensia prevăzută de art.301 c.c.?

III.129

Când într'o adunare generală a unei soc. Anonimă au luat parte la vot și persoane ce n'aveau această calitate – e valabilă deliberarea unei asemenea adunări, dacă scăzând numărul de voturi al acelor persoane – restul nu ajunge până la *quorum* cerut de lege și statute? III.161

Creanța ce are femeia contra soțului pentru pensia alimentară este garantată printr'o ipotecă legale) în Franța) ? III.162

Faptul unei femei măritate de a se prezenta în justiție fără autorizația soțului – sau cu autorizația justiției când soțul este incapabil – poate fi propus pentru prima oară la casație? III.163

1923³

Care este răspunderea Comunei pentru prejudiciul cauzat de un serviciu al ei proprietății private? I.51

Situațiunea juridică a detentorului precar și a terțiului cari reclamă construcțiunile făcute pe terenul altuia. I. 158

¹ Notă: în dreptul fiecărui material a fost lăsat indicele din tabla de materii a *Pandectelor Române*, cifrele romane indicând numărul părții, iar cifrele arabe alăturate indicând numărul paginii din partea respectivă.

² Notă: între anii 1921 – 1924, găsim, pe lângă materialele semnate Ion Rosetti-Bălănescu, și altele semnate cu inițialele I. R. B. / B.R. I., funcție de cum, în anul respectiv, îl găsim pe autor la indexul alfabetic ca Ion Rosetti-Bălănescu sau Bălănescu Rosetti Ion . Opinem că și aceste materiale, semnate cu inițiale, îi aparțin, fiind o practică răspândită la un moment dat ca, în cazul în care o semnătură tindea să se repete de prea multe ori în cadrul aceluiași număr al unei publicații, ea să fie înlocuită, în parte, de inițiale sau pseudonim.

³ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1923. (3) Tabla de materii pe numele autorilor*, pg.56, col.2;

Caracterul spectacolelor de cinematograf, din punct de vedere al reglementării lor.	III.67
Competența în materie de Stat civil al supușilor străini	III.68
Acțiunea în supozițiune de Stat.	III.68
Condițiile lucrului judecat.	III.68
Furtul de apă	III.68
Traite de la profession d'avocat de Jean Appleton (Recenzie)	IV.31
Dacă înstrăinările efectuate de soț asupra patrimoniului său între intentarea acțiunii de divorț și transcrierea sentinței, sunt nule de drept, anulabile sau valabile.	I.201
Consecințele juridice ale eroarei provocată de femeia măritată asupra incapacității sale, față de terț, prin manopere frauduloase.	I.229
Dacă legatarul universal al unei persoane decedate, în urma unei accidente este în drept a reclama dela persoana reclamată rambursarea cheltuielilor efectuate până la decesul victimei.	III.153
Caracterul nulității unei hotărâri judecătorești obținută de o femeie măritată fără autorizația soțului II.283	
(I. R. B.)	
Responsabilitatea administratorului-delegat al unei societăți, față de terți	III.5
Culpa contractuală și culpa delictuală; domeniul lor de aplicație	III.6
Nulitatea plății datoriilor scăzute,efectuată după încetarea de plăți a falitului	III.96
Ștersăturile și adăugirile dintr un testament olograf din punctul de vedere al validității sale	III.97
dacă lucrările făcute de locatar imobilului închiriat trebuiesc sau nu menținute, când împiedecă folosința chiriei	III.98
Evoluțiunea jurisprudenței în materie de validitate a testamentelor	III.99
Deosebiriile dintre acțiunea pauliană și aceea în declararea de simulație	III.123
1924⁴	
Sfera de aplicațiune a ficțiunei indivizibilității obligației de a da.	II.9
Dacă se poate constitui dotă un bun aparținând în plină proprietate înzestratului	II.11
Exercițiul acțiunilor relative la bunurile dotale	II.12
Responsabilitatea femeii dotale în caz de vânzare a bunului dotal	II.12
Dacă sarcina dotalității poate fi purgată prin vânzare la licitație publică a imobilului dotal pentru eșirea din indiviziune	II.13
Interpretarea testamentelor de către instanțele de fond	
Vânzarea imobilelor unui minor de către executorul testamentar	I.124
Evoluția jurisprudenței în materie de probațiune a maternității naturale	I. 175

---

⁴ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1924. (3) Tabla de materii pe numele comentatorilor*, pg.64, col.1 - 2;

Validitatea donațiilor deghizate	
Dacă un act oneros, sub care se ascunde o donațiune, poate fi atacat din punct de vedere fiscal și în ce condițiuni?	II.207
B.R.I.	
Ultrajul adresat juraților	III.8
Interpretarea art.289 c. Civ.rom. (315 c.fr.) cu privire la filiațiunea legitimă	III.41
Ce condițiuni trebuie să întrunească o creanță pentru a justifica o poprire făcută pe baza ei?	III. 71
Cum trebuie să se facă completarea unei Curți de apel în caz de lipsă a unui membru din sânul ei?	III.71
Dacă tatăl unui minor poate accepta valabil un legat în numele aceluia?	III.72
Opozabilitatea lucrului judecat față de codebitorul solidar sau cauțiune	III.74
Caracterul cesiunii de a exploata o mină și efectele ei față de terți.	III.75
Represiunea abizului de a intenta procese	III.101

1925⁵

Noua calificare a legiuitorului fiscal cu privire partajului cu sulte sau partajului în care egalitatea loturilor se operează prin alte compensațiuni decât prin sulte	I. 28
Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor față de dispozițiunile legii timbrului din 28 iunie 1925	I.95
Dacă un bun sau o universalitate de bunuri poate fi pusă sub sechestru judiciar, în caz de litigiu asupra posesiunii	I.21

1926⁶

Caracterul tutelei mamei nemăritate care n a îndeplinit formele de menținere a ei ca tutoare legală.	I.44
Taxarea rentei de expropriere transmisă moștenitorilor expropriatului pe cale de succesiune moștenitorilor expropriatului	
Dacă renta găsită ca element activ în succesiunea expropriatului trebuie taxată după valoarea nominală sau după cursul zilei	I.174

⁵ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1925. (3) Tabla de materii pe numele comentatorilor*, pg.61, col.3;

⁶ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1926. (3) Tabla de materii pe numele comentatorilor*, pg.64, col.1;

1927⁷

Instituțiunea moratoriului antifalimentar, modul de funcționare și scopul său. I.93
Dacă moștenitorii ab intestat, găsind în succesiunea autorului lor niște bonuri de rechiziție le pot opune în compensațiune pentru datoriile de taxe succesoriale.
Dacă această compensațiune care n'a fost propusă pe cale de contestație la executare, poate forma obiectul unei cereri principale de fond? I.176

1928⁸

Rolul tribunalului ca organ de supraveghere în caz de înstrăinare a imobilelor pupilare I.118
Netranscrierea actului dotal în registrul dela situația imobilului și efectele ei. I.51

1929⁹

Chestiunea responsabilității comitentului pentru faptele prepusului. I.149

1930¹⁰

Dacă practicarea unei deschideri de primire a aerului și luminei în zidul despre proprietatea vecină, care nu este interzisă în principiu de codul civil, poate constitui o servitute.
În caz când deschiderea pentru aer și lumină constituie o servitute, se poate dobândi ea prin prescripția achizitivă? I.9
Repararea daunelor provocate în accidente în întâmplare cu prilejul unui transport pe calea ferată. I. 155

---

⁷ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1927. (3) Tabla de materii pe numele comentatorilor*, pg.60 col.3 - 61 col.1;

⁸ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1928. (2) Tabla de materii pe numele comentatorilor*, pg.56 col.2;

⁹ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1929. (2) Tabla de materii pe numele comentatorilor*, pg.43 col.1;

¹⁰ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1930. (2) Tabla de materii pe numele comentatorilor*, pg.50 col.1 și 2;

1931¹¹

Asupra solidarității răspunderii de daune a comitentului și prepusului său.	I.18
Asupra influenței lucrului judecat în penal, asupra procesului civil.	I.129

1932¹²

Nulitatea contractelor de arendare încheiate pe mai puțin de șapte ani, a moșiilor rămase după expropriere (Notă)	I.86
---	------

1934¹³

Liberalitățile succesive sau condiționale în testamente (substituțiile fidei comisare și dublul legat condițional).	I.36
---	------

1936¹⁴

Dacă femeia, care a părăsit domiciliul conjugal, are dreptul de a cere soțului, cu care se află în divorț. Pensiune alimentară.	I. 78
---	-------

1937¹⁵

Servituțiile de lumină în legislația noastră.	I.49
---	------

---

¹¹ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1931. (2) Tabla de materii pe numele comentatorilor, pg.42 col.3;*

¹² *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1932. (2) Tabla de materii pe numele comentatorilor, pg.36 col.2;*

¹³ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1934. (2) Tabla de materii pe numele comentatorilor, pg.43 col.1;*

¹⁴ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1936. (2) Tabla de materii pe numele comentatorilor, pg.36 col.2;*

¹⁵ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1937. (2) Tabla de materii pe numele comentatorilor, pg.52 col.3;*

1938¹⁶

Rolul jurisprudenței în elaborarea unei protecțiuni eficace a celor puși sub consiliu judiciar.
(adnotare) I.36

1941¹⁷

Dacă răspunderea comitentului pentru faptele prepusului, prevăzută de art.1000 alin.III c.civ., mai subzistă atunci când prepusul nu lucrează în vederea îndeplinirii funcțiunii sale, ci pentru interesul său personal, sau când depășește sau abuzează de atribuțiunile încredințate. I.13

1942¹⁸

Imprescriptibilitatea bunului donat fără dispensă de raport.
Constatarea elementelor lucrului judecat de către judecătorii de fond. I. 150
Condițiile de exercițiu a retractului litigios. I. 170
Forma clauzei de întreținere într'un act de donație. IV. 4
Evoluția concepției de contract (Doctrină)

1943¹⁹

Data dela care curg daunele moratorii în obligațiile delictuale și quasi-delictuale. I.9
Dreptul proprietarului de a constitui prin destinațiune o servitute aparentă și discontinuă. I.124

1944²⁰

Responsabilitatea patronului în accidentele de muncă ale lucrătorilor. I.7
Responsabilitatea gardianului pentru prejudiciile cauzate de lucrurile aflate în paza sa. I.105

---

¹⁶ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1938. (2) Tabla de materii pe numele comentatorilor*, pg.47 col.1;

¹⁷ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1941. (6) Tabla alfabetică pe numele comentatorilor*, pg.101 col.3 – pg.102 col.1;

¹⁸ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1942. (6) Tabla alfabetică pe numele comentatorilor*, pg.63 col.2;

¹⁹ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1943 (redactată de d-l M.T. Popovici, judecător la Trib. Ilfov). (6) Tabla alfabetică pe numele comentatorilor*, pg.83 col.2;

²⁰ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1944 (redactată de d-l M.T. Popovici, judecător la Trib. Ilfov). (6) Tabla alfabetică pe numele comentatorilor*, pg.72 col.1;

1945²¹

Validitatea donațiilor făcute către persoane juridice când autorizația administrativă a fost dată posterior decesului donatorului I. 93

1946²²

Servituțiile de lumină și vedere. I. 1
Dreptul coindivizarului de a revendica un bun, fără concursul celorlalți coindivizari I. 25
Donațiilor făcute soțului din a doua căsătorie, când donatorul are copii, dintr'o căsătorie anterioară I. 79

1947²³

Nulitatea subînchirierilor consimțiete de chiriașul principal care nu a contractat cu adevăratul proprietar. I. 46
Revocarea donațiilor cu sarcini I. 41
Responsabilitatea patronilor pentru culpa prepușilor lor, față de lucrătorii asigurați. I. 55

1948²⁴

Dreptul primului cumpărător de a intenta acțiune de anularea vânzării, în caz de vânzări succesive . I. 3
Consimțământul ascendenților pentru adoptarea minorilor lipsiți de părinți. I. 45
Natura juridică a obligației de împărțirea redevenței, într'un act de partaj. I. 61
reprezentarea minorilor prin mamă, după divorțul părinților. I. 71

---

²¹ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1945 (redactată de d-l M.T. Popovici, judecător la Trib. Ilfov). (6) Tabla alfabetică pe numele comentatorilor, pg.59 col.3;*

²² *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1946 (redactată de d-l M.T. Popovici, avocat). (6) Tabla alfabetică pe numele comentatorilor, pg.50 col.3;*

²³ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1947 (redactată de d-l M.T. Popovici, avocat). (6) Tabla alfabetică pe numele comentatorilor, pg.51 col.3;*

²⁴ *Pandectele Române – Tabla de materii pe 1948 (întocmită de d-l Radu Dimiu). (6) Tabla alfabetică pe numele comentatorilor, pg.57 col.1;*

În seria nouă a publicației *Pandectele Române*, în cadrul părții intitulate
Din arhiva Pandectelor, am reușit identificarea următoarelor republicări:

Vânzare. Cumpărător. Neplata prețului. Predarea imobilului. Excepția non adimpleti contractus. Termen de plată. Termen de grație. Vânzări succesive. Cumpărător anterior. Acțiune în anularea vânzării posteroare. Inadmisibilitate. (nr.1 /2001, pg.209 – 2015);

Locațiunea. Închirierea lucrului altuia. Proprietar aparent. Frauda. Sublocatar de bună credință. Neopozabilitatea contractului de subînchiriere față de adevăratul proprietar (art.14 l. chiriilor nr.365 din 1945) notă de Alexandru Cerban, I. Rosetti-Bălănescu (nr.4 / 2001, pg.231 – 237);

Sucesiune. Comoștenitor. Înstrăinare imobiliară. Acțiune în anulare. Admisibilitatea introducerii de un singur moștenitor. (art. 786 C. Civ.) (CAS I, decizia nr.92 din 19 februarie 1945, Jean F. Marinescu ș.a., cu Ana Aldulescu) (nr.5 / 2003, pg.129 – 134);

Servitute. Lumină. Posesiune. Acte de posesiune. Acte de pură facultate. Lucrări aparente. Prescripție achizitivă (CAS I, deciziunea no.1126 din 13 mai 1929, I. Rosetti-Bălănescu ș.a., cu Sofia M. Rădulescu) (nr.5 / 2006, pg.190 – 195);

---

* *Avocat, Baroul București; contact@avocatlupeanu.ro.*

¹ Revista *Dreptul*, anul LVII, nr.22, duminică, 16 iunie 1929, pg.170;

² Revista *Dreptul*, anul LVIII, nr.8, duminică, 2 martie 1930, pg.53 – 54;

³ General R. Rosetti-*Familia Rosetti. Vol I. Coborâtorii Moldoveni ai lui Lascaris Rousaitos*, Academia Română – Studii și Cercetări XXXIII, Monitorul Oficial și Imprimeria Statului „Imprimeria Națională” - Depozitul General Cartea Românească, București, 1938, pg.224;

⁴ General R. Rosetti-*Op.cit.*, pg.167;

⁵ General R. Rosetti-*Op.cit.*, pg.115 – 116 ;

⁶ Octav – George Lecca – *Famiile boierești române*, ediție îngrijită de Alexandru Condeescu, Fundația Culturală Libra, editura Muzeul Literaturii Române, București, 2000, pg.236;

⁷ General R. Rosetti- *Op.cit.*, pg. 249 – 250;

⁸ *Orion (revistă mensuală de astronomie): Încercări de astrofotografie* (anul IV, ianuarie 1911, nr.5, pg.65 – 67) și *Despre nebuloase (Sfaturi pentru amatorii astronomi)* (anul IV, aprilie – mai 1911, nr.8 – 9, pg.121 – 126);

⁹ *Orion (revistă mensuală de astronomie): Observations sur Venus* (anul V, septembrie 1911, nr.1, pg.10 – 11), *Observations sur la comete Quenisset (1911 f)* (anul V, ianuarie 1912, nr.5, pg.67 - 68), *Les petites planetes Ceres et Vesta* (anul V, februarie 1912, nr.6, pg.77), *Des etoiles rouges* (anul V, iulie – august 1912, nr.11 – 12, pg.146 – 148);

¹⁰ *Orion (revistă mensuală de astronomie): Venus* (anul V, octombrie 1911, nr.2, pg.26);

- ¹¹ *Orion (revistă mensală de astronomie): Societatea astronomică română Flammarion* (anul V, noiembrie – decembrie 1911, nr. 3 – 4, pg.46 – 47);
- ¹² *Ziarul Călătoriilor și al Științelor Populare: Astronomia Practică.* (anul XIII, nr.6, miercuri, 19 decembrie 1912, pg.82), *Astronomia Practică. Începuturi. Observații cu ochii liberi* (an XIII, nr.9, marți, 8 ianuarie 1913, pg.130 – 131), *Astronomia Practică. Sfaturi sumare asupra studiului stelelor variabile* (an XIII, nr.12, marți, 29 ianuarie 1913, pg.178) și *Astronomia Practică. Cerul și stelele căzătoare* (an XIII, nr.22, marți, 9 aprilie 1913, pg.338);
- ¹³ *Ziarul Călătoriilor și al Științelor Populare: Saturn* (an XIV, nr.1, marți, 12 noiembrie 1913, pg.841 – 842), *Constelațiunile bolței cerești: Ursa Mare* (an XIII, nr.28, marți, 21 mai 1913, pg.442), *Boarul* (an XIII, nr.31, marți, 11 iunie 1913, pg.485), *Trei comete vizibile într'o seară* (an XIII, nr.48, marți, 8 octombrie 1913, pg.761 col.1), *Ziarul Științelor Populare și al Călătoriilor :Observarea principalilor sateliți ai planetei Jupiter* (an XIV, nr.40, marți, 12 august 1914, pg.635), *Jupiter* (an XIV, pg.822), *Activitatea soarelui* (an XIV, nr.60, marți, 30 decembrie 1914, pg. 949), *Activitatea soarelui* (pg.27, 1915, exemplar deteriorat), *Cometa Melish 1915 a.* (an XV, nr.12, marți, 24 martie 1915, pg.183), *Convorbiri astronomice* (an XV, nr.18, marți, 5 mai 1915, pg.275), *Fapte și observații* (an XV, nr.18, marți, 5 mai 1915, pg.288), *Activitatea soarelui* (an XV, nr.23, marți, 9 iunie 1915, pg.355), *Petele solare în 1915* (an XV, nr.37, marți, 15 septembrie 1915, pg.579 - 580), *Cometa Melish (1915 a.)* (an XV, nr.39, marți, 29 septembrie 1915, pg.621), *Observațiuni lunare* (an XV, nr.43, marți, 27 octombrie 1915, pg.679), *O hartă a lunii* (an XV, nr.47, marți, 24 noiembrie 1915, pg.744 – 746);
- ¹⁴ *Doi amatori-astronomi* (*Ziarul Științelor Populare și al Călătoriilor*, an XIV, nr.28, marti, 20 mai 1914, pg.441);
- ¹⁵ *Ziarul Călătoriilor și al Științelor Populare*, an XIII, nr.29, marți, 28 mai 1913, pg.463, col.2;
- ¹⁶ *Orion (revistă mensală de astronomie)*, (anul V, octombrie 1911, nr. 2, pg.30);
- ¹⁷ General R. Rosetti- *Op.cit.*, pg. 249 – 250;
- ¹⁸ Gh. Buluță, Sultana Craia, Dan Huliera – *Povestea norocului: 100 de ani cu Loteria Română*, Compania Națională „Loteria Română” S.A., București, 2006, pg.134;
- ¹⁹ Gh. Buluță, Sultana Craia, Dan Huliera – *Op.cit.*, pg.143;
- ²⁰ Valeriu Râpeanu, Gh. Buluță, Sultana Craia, Adrian Ataman - *Loteria Națională din România: o istorie ilustrată*, Nummus Ltd., București, 1999, pg.172;
- ²¹ *Agenda și Anuarul Magistraturii și Baroului 1936 (edițiune oficială publicată cu autorizația Ministerului Justiției)*, Editura „Cartea Românească” S.A., București;
- ²² Titus Popovici – *Marele amator*, prefață a volumului *Cynegis prin păduri și ape printre jivine și oameni* de Constantin Rosetti-Balanescu, ed. „Salut 2000”, București, 1994, pg.9;
- ²³ Mihail M. Andreescu – *Facultatea de Drept a Universității din București: 1859 – 2009: File de istorie*, Monitorul Oficial R.A., București, 2009, pg.205 – *Anexa IV Profesorii Facultății de Drept după 1948*, poz.27;
- ²⁴ Idem.
- ²⁵ Editura Academiei Republicii Populare Romîne, 1957;
- ²⁶ Editura Academiei Republicii Populare Romîne, 1958;
- ²⁷ Andrei Rădulescu – *Pagini inedite din istoria dreptului vechi românesc*, ed. Academiei Române, București, 1991;
- ²⁸ *România Liberă*, anul XXIX, nr.8253, vineri, 7 mai 1971, pg.8;
- ²⁹ General R. Rosetti- *Op.cit.*, pg. 249 – 250;

³⁰ Notă: Potrivit *Precuvântării* (pg.5 – 6), datate 25 octombrie 1943: (...) începem prin publicarea materiei *Obligațiilor și Garanțiilor* ca fiind cea mai însemnată și cu aplicațiuni cât mai numeroase în practică. Avem de gând, în cazul când vom putea duce la bun sfârșit greaua sarcină de a comenta toată materia dreptului civil, s'o împărțim în trei volume, primul coprinzând noțiunile generale, *Persoanele și Bunurile în general* (inclusiv teoria posesiunii și a proprietății), al doilea fiind cel de față, iar al treilea consacrat *Contractelor matrimoniale și Succesiunilor* (...). Prin urmare seria a debutat cu ce de-al doilea volum al ei, marcat ca atare și a fost continuată, abia în anul 1947, prin apariția celui de-al treilea (teoretic) volum: *Drept civil român. Regimuri matrimoniale. Succesiuni. Donațiuni. Testamente*.